

8.1 Aard van de toets

De Synthesetoets 1 veronderstelt dat kinderen zich bewust zijn van afzonderlijke klanken in woorden. Dit bewustzijn van afzonderlijke klanken noemt men het fonemisch bewustzijn, een aspect van het fonologisch bewustzijn. Zoals eerder vermeld (zie paragraaf 2.1.6), is het fonologisch bewustzijn een belangrijke voorloper en voorspeller van het leren lezen in groep 3.

Terwijl de Rijmtoets in groep 1 meet of kinderen klankgroepen kunnen onderscheiden en herkennen, meet de Analysetoets in groep 2 in hoeverre kinderen de begin- en eindklank van een woord kunnen onderscheiden. De Synthesetoets 1 gaat nog een stapje verder. De toets meet in hoeverre kinderen van groep 2 in staat zijn om drie afzonderlijk aangeboden klanken tot een heel woord samen te voegen en dat woord in een serie van vier plaatjes aan te wijzen. Dit samenvoegen van afzonderlijke klanken tot een woord is een vaardigheid die bij het spellend lezen in de eerste vier of vijf maanden van groep 3 een grote rol speelt. Zoals bekend moeten de kinderen bij de elementaire leeshandeling de letters van een klankzuiver woord één voor één verklanken om vervolgens de afzonderlijke klanken tot een woord samen te voegen (synthetiseren). Bij de elementaire leeshandeling moeten de kinderen zelf de klanken uitspreken, terwijl dat bij de Synthesetoets 1 nog door de leerkracht gebeurt. Het samenvoegen van klanken is een belangrijke vaardigheid, die zich bij veel kinderen in groep 2 sterk ontwikkelt. Fonemische synthese kan in de tweede helft van groep 2 op een speelse wijze worden gestimuleerd, het beste in combinatie met letters. Uit onderzoek is bekend dat de kinderen deze klankspelletjes graag doen en dat die een positieve invloed hebben op het leren lezen in groep 3.

De Synthesetoets 1 bestaat uit twintig opdrachten of items. Bij elk item spreekt de leerkracht een woord in afzonderlijke klanken uit en vraagt aan het kind om uit een serie van vier plaatjes dat plaatje aan te wijzen dat het betreffende woord weergeeft. De woorden die in afzonderlijke klanken worden uitgesproken, bestaan uit eenlettergrepige 'mkm-woorden' (medeklinker-klinker-medeklinker) zoals 'kam', 'maan' en 'zeep'.

De Synthesetoets 1 bestaat uit deze handleiding, een boekje met plaatjes, een afdekblaadje en een scoringsformulier. De toets kan in oktober van groep 2 worden afgenomen.

8.2 Aanwijzingen voor de afname

Hieronder staan enkele algemene en een aantal specifieke aanwijzingen voor de afname van de toets. De specifieke aanwijzingen hebben betrekking op de voorbereiding en afname van de toets.

8.2.1 Algemene aanwijzingen

- Bestudeer deze handleiding en aanwijzingen voor de afname van de toets. Lees de toets met de opdrachten of items van tevoren zorgvuldig door. Bekijk ook het scoringsformulier.
- Neem de toets individueel af in een ruimte die niet gehorig is en goed verlicht.
- Neem de toets bij voorkeur 's ochtends af, want dan is de concentratie van de kinderen het grootst.
- De toets wordt niet in gedeelten afgenomen.

- Aan de afname van de toets gaat een instructie van ongeveer vier minuten vooraf. Volg deze instructie (zie de Specifieke aanwijzingen) nauwkeurig. Let er op dat het kind u begrijpt. Herhaal uw uitleg zo nodig in iets andere woorden.
- Na de instructie voert het kind de items zelfstandig uit. U helpt het dan niet meer. De afnametijd bedraagt voor de toets ongeveer twaalf minuten. Geef een kind dat de toets niet in die tijd afkrijgt de gelegenheid om deze later die ochtend of 's middags alsnog af te maken.
- Zorg dat bij het begin van de toetsafname de volgende zaken gereed liggen:
 - deze handleiding,
 - een boekje met plaatjes,
 - een afdekblaadje,
 - een scoringsformulier,
 - een pen of potlood.
- Zorg dat het kind zich op zijn gemak voelt. Het heeft geen zin om de toets af te nemen bij kinderen die te gespannen zijn.
- Uit het onderzoek is gebleken dat enkele kinderen veel moeite met deze toets hebben. Als u merkt dat dit bij een kind het geval is, kunt u de toetsafname beter stoppen. Vermeld dat wel op het scoringsformulier.

8.2.2 Specifieke aanwijzingen

In deze paragraaf leest u hoe u een kind op de toets voorbereidt en de oefenvoorbeelden met hem of haar doorneemt. Bovendien leest u hoe u de toets het beste kunt afnemen. Paragraaf 8.2.2 hebt u tijdens de instructie en afname voor u liggen. Zoals eerder vermeld neemt u de toets in één keer af.

Instructie

- Het kind gaat links van u zitten zodat u met uw rechterhand kunt schrijven. Als u linkshandig bent, gaat het kind rechts van u zitten.
- Het boekje met plaatjes en het afdekblaadje liggen voor het kind.
- Gebruik het scoringsformulier tijdens de afname. Zet een plusteken (+) als het kind een item goed beantwoordt en een minteken (-) als het kind een item niet of niet goed beantwoordt. Eventueel noteert u ook enkele observaties. Stel met een kort praatje het kind op zijn gemak en noteer de voor- en achternaam op het scoringsformulier. Schrijf ook de datum op.
- Zeg tegen het kind: "We gaan een spelletje doen. Op je tafel ligt een boekje. Doe dat boekje maar open. Je ziet dan rijen met plaatjes. Dit is de bovenste rij met plaatjes. (U wijst deze rij aan). Vóór die rij staat een kleine paddestoel. (U wijst de paddestoel aan). Wijs nu zelf die paddestoel eens aan in het boekje. Daaronder zie je een vis. Wijs die ook eens aan. Wijs de volgende plaatjes ook maar eens aan: een borstel, een sleutel en een olifant. (U controleert of het kind de juiste plaatjes aanwijst). Pak nu je afdekblaadje en leg dat onder de rij van de paddestoel. (Help het kind hierbij). In die rij zie je plaatjes. Weet jij hoe die plaatjes heten? (Laat het kind de plaatjes benoemen). We wijzen

de plaatjes nu samen aan. Je ziet zaag, maan, raam en kaas. (Spreek deze woorden duidelijk en langzaam uit. Controleer of het kind de plaatjes goed aanwijst). Je kunt deze woorden ook in stukjes zeggen. Luister maar: /z/ - /aa/ - /g/ (ongeveer één seconde per klank), zaag; /m/ - /aa/ - /n/, maan; /r/ - /aa/ - /m/, raam; /k/ - /aa/ - /s/, kaas."

Het woord dat in losse klanken wordt uitgesproken, mag niet langer dan drie tot vier seconden duren. De losse klanken spreekt u fonetisch uit. Dus: /z/ - /aa/ - /g/, /m/ - /aa/ - /n/, /r/ - /aa/ - /m/, /k/ - /aa/ - /s/.

- Oefenvoorbeeld 1

"We gaan een spelletje doen. Ik zeg een woord in stukjes: /m/ - /aa/ - /n/. Ik zeg het nog een keer: /m/ - /aa/ - /n/. Welk woord heb ik gezegd? Wijs jij het goede plaatje eens aan. (Het kind wijst het plaatje met de maan aan). Het goede plaatje was dus het plaatje met de maan."

- Oefenvoorbeeld 2

"Schuif nu je blaadje naar beneden onder de volgende rij. Dat is de rij van de vis. Ik zeg het woord weer in stukjes: /s/ - /o/ - /k/. Ik zeg het nog een keer: /s/ - /o/ - /k/. Welk woord heb ik gezegd? Wijs jij het goede plaatje aan. (Het kind wijst het plaatje met de sok aan). Het goede plaatje was dus het plaatje met de sok."

- Oefenvoorbeeld 3

"Schuif nu je blaadje onder de volgende rij, de rij van de borstel. Ik zeg het woord weer in stukjes: /b/ - /e/ - /t/. Ik zeg het nog een keer: /b/ - /e/ - /t/. Wijs jij het goede plaatje aan. (Het kind wijst waarschijnlijk het plaatje met het bed aan. Als het kind het verkeerde plaatje aanwijst, zegt u het woord nog een keer in stukjes en wijst u het goede plaatje aan.) Het goede plaatje was dus het plaatje met het bed."

- Oefenvoorbeeld 4

"Schuif nu je blaadje onder de rij van de sleutel. Ik zeg: /z/ - /a/ - /k/. Nog een keer: /z/ - /a/ - /k/. Wijs het goede plaatje aan. (Het kind wijst waarschijnlijk het plaatje met de zak aan. Als het kind het verkeerde plaatje aanwijst, zegt u het woord nog een keer in stukjes voor en wijst u het goede plaatje aan). Het goede plaatje was dus zak."

- Oefenvoorbeeld 5

"Schuif je blaadje onder de rij van de olifant. Ik zeg: /b/ - /ee/ - /n/. Nog een keer: /b/ - /ee/ - /n/. Wijs het goede plaatje aan. (Het kind wijst waarschijnlijk het plaatje met het been aan. Als het kind het verkeerde plaatje aanwijst, wijst u het goede plaatje aan). Het goede plaatje was dus been."

- U kunt direct beginnen met de afname van de toets (twintig items).

- Zoals eerder gezegd, mag het woord dat u in losse klanken uitspreekt niet langer dan drie tot vier seconden duren. De losse klanken spreekt u fonetisch uit: dus /s/ - /o/ - /k/

- Tijdens de toetsafname moet u niet meer helpen of corrigeren.

- "Sla nu de bladzijde om."

Afname

1. "Leg je blaadje onder de rij van de paddestoel. Ik zeg: /k/ - /a/ - /m/.
Nog een keer: /k/ - /a/ - /m/. Wijs het goede plaatje aan."
(Wacht tot het kind een plaatje heeft aangewezen.
Dring eventueel aan met de woorden: "Kies maar een plaatje dat jij het beste vindt.").
2. "Schuif het blaadje onder de rij van de vis. Ik zeg: /r/ - /aa/ - /m/.
Nog een keer: /r/ - /aa/ - /m/.
Wijs het goede plaatje aan."
3. "Schuif het blaadje onder de rij van de borstel. Ik zeg: /z/ - /ee/ - /p/.
Nog een keer: /z/ - /ee/ - /p/. Wijs het goede plaatje aan."
4. "Schuif het blaadje onder de rij van de sleutel. Ik zeg: /m/ - /e/ - /s/.
Nog een keer: /m/ - /e/ - /s/. Wijs het goede plaatje aan."
5. "Schuif het blaadje onder de rij van de olifant. Ik zeg: /z/ - /o/ - /n/.
Nog een keer: /z/ - /o/ - /n/. Wijs het goede plaatje aan."
- "Sla nu de bladzijde om."
6. "Schuif het blaadje onder de rij van de paddestoel. Ik zeg: /b/ - /oe/ - /k/.
Nog een keer: /b/ - /oe/ - /k/. Wijs het goede plaatje aan."
7. "Schuif het blaadje onder de rij van de vis. Ik zeg: /r/ - /oo/ - /s/.
Nog een keer: /r/ - /oo/ - /s/. Wijs het goede plaatje aan."
8. "Schuif het blaadje onder de rij van de borstel. Ik zeg: /m/ - /uu/ - /r/.
Nog een keer: /m/ - /uu/ - /r/. Wijs het goede plaatje aan."
9. "Schuif het blaadje onder de rij van de sleutel. Ik zeg: /t/ - /a/ - /k/.
Nog een keer: /t/ - /a/ - /k/. Wijs het goede plaatje aan."
10. "Schuif het blaadje onder de rij van de olifant. Ik zeg: /p/ - /e/ - /n/.
Nog een keer: /p/ - /e/ - /n/. Wijs het goede plaatje aan."
- "Sla nu de bladzijde om."
11. "Schuif het blaadje onder de rij van de paddestoel. Ik zeg: /w/ - /ie/ - /l/.
Nog een keer: /w/ - /ie/ - /l/. Wijs het goede plaatje aan."
12. "Schuif het blaadje onder de rij van de vis. Ik zeg: /b/ - /oo/ - /m/.
Nog een keer: /b/ - /oo/ - /m/. Wijs het goede plaatje aan."
13. "Schuif het blaadje onder de rij van de borstel. Ik zeg: /p/ - /oe/ - /s/.
Nog een keer: /p/ - /oe/ - /s/. Wijs het goede plaatje aan."

14. "Schuif het blaadje onder de rij van de sleutel. Ik zeg: /k/ - /a/ - /r/.
Nog een keer: /k/ - /a/ - /r/. Wijs het goede plaatje aan."
15. "Schuif het blaadje onder de rij van de olifant. Ik zeg: /r/ - /ee/ - /p/.
Nog een keer: /r/ - /ee/ - /p/. Wijs het goede plaatje aan."
- "Sla nu de bladzijde om."
16. "Schuif het blaadje onder de rij van de paddestoel.
Ik zeg: /d/ - /oo/ - /s/. Nog een keer: /d/ - /oo/ - /s/. Wijs het goede plaatje aan."
17. "Schuif het blaadje onder de rij van de vis.
Ik zeg: /p/ - /e/ - /t/. Nog een keer: /p/ - /e/ - /t/. Wijs het goede plaatje aan."
18. "Schuif het blaadje onder de rij van de borstel.
Ik zeg: /k/ - /aa/ - /s/. Nog een keer: /k/ - /aa/ - /s/. Wijs het goede plaatje aan."
19. "Schuif het blaadje onder de rij van de sleutel.
Ik zeg: /k/ - /i/ - /p/. Nog een keer: /k/ - /i/ - /p/. Wijs het goede plaatje aan."
20. "Schuif het blaadje onder de rij van de olifant.
Ik zeg: /d/ - /a/ - /k/. Nog een keer: /d/ - /a/ - /k/. Wijs het goede plaatje aan."

8.3 Bepalen van de uitslag

De uitslag of score van een kind is het aantal items dat het goed heeft gemaakt. Het aantal plussen op het scoringsformulier vormt dus de score. Een kind dat bijvoorbeeld 15 items goed heeft en 5 fout, krijgt een score van $20-5=15$. Op het scoringsformulier noteert u de uitslag en het bereikte niveau.

Hieronder staan de goede antwoorden op de items.

1. kam	11. wiel
2. raam	12. boom
3. zeep	13. poes
4. mes	14. kar
5. zon	15. reep
6. boek	16. doos
7. roos	17. pet
8. muur	18. kaas
9. tak	19. kip
10. pen	20. dak

8.4 Vaststellen van het niveau

Zoals eerder vermeld kan de Synthesetoets 1 in oktober van groep 2 worden afgenomen. Uit het normeringsonderzoek blijkt dat deze toets gemakkelijk is. In oktober behaalden 540 kinderen een gemiddelde score van 17,49, wat er op wijst dat de toets voor veel kinderen gemakkelijk is. Kinderen met een achterstand op het gebied van fonemische synthese kunnen echter goed met de toets worden opgespoord. Verder komt uit het onderzoek naar voren dat de toets betrouwbaar is. Men kan er met andere woorden staat op maken.

Wat betreft het vaststellen van het niveau van de kinderen kunt u uit drie verschillende schalen en tabellen kiezen. De eerste schaal is de oude Cito-schaal die de uitslagen van de kinderen in vijf niveaus verdeelt: A, B, C, D en E. Niveau A, B, en C bevatten de scores van de kinderen die respectievelijk goed (25 procent), ruim voldoende (25 procent) en matig (25 procent) presteren. Niveau D (15 procent) en E (10 procent) bevatten de scores van de kinderen die zwak tot zeer zwak scoren. De tweede schaal is de nieuwe Cito-schaal die de uitslagen van de kinderen in vijf niveaus van elk 20 procent verdeelt, namelijk I, II, III, IV en V. De betreffende niveaus kunnen worden aangeduid als respectievelijk goed, ruim voldoende, voldoende, matig en zwak. De derde schaal is een zeven puntsschaal met zeven niveaus. Niveau 1, 2 en 3 bevatten de scores van de kinderen die respectievelijk zeer zwak (11 procent), zwak (12 procent) en matig (17 procent) op de toets scoren. Niveau 4 (20 procent) bevat de scores van de kinderen die een gemiddelde prestatie leveren, (voldoende). Niveau 5, 6 en 7 bevatten de scores van de kinderen die respectievelijk ruim voldoende (17 procent), goed (12 procent) en zeer goed (11 procent) presteren. Deze drie schalen hebben elk hun sterke en zwakke kanten. Het voordeel van de oude Cito-schaal is de eenvoud van de indeling en de bekendheid in het onderwijs via het leerlingvolgsysteem. Een nadeel is dat deze schaal wel onderscheid maakt tussen de kinderen die zwak scoren (niveau D en E), maar niet tussen de leerlingen die een goede prestatie leveren (niveau A). Een ander zwak punt is dat de verdeling in 25 procent nogal grof is. De nieuwe Cito-schaal heeft opnieuw als voordeel de eenvoud van de indeling, terwijl het percentage voor elk niveau hetzelfde blijft. Een ander voordeel is dat niveau III precies het gemiddelde aanwijst. Een nadeel is dat het hoogste (I) en het laagste niveau (V) niet verder worden uitgesplitst. Zo wil een remedial teacher of interne begeleider graag weten welke kinderen heel zwak (of heel goed) presteren. De zeven puntsschaal komt aan die wens tegemoet door de scores van de zwakke kinderen verder uit te splitsen in niveau 1 (11 procent) en niveau 2 (12 procent). Hetzelfde gebeurt voor de kinderen die een goede prestatie leveren (niveau 6 en 7 met respectievelijk 12 procent en 11 procent van de kinderen). Een ander voordeel van de zeven puntsschaal is dat niveau 4 (20 procent) precies het gemiddelde aanwijst. We presenteren voor elke schaal een normtabel met daarin de niveaus, de scores in aantal goed en de grootte van de groep. U kunt dan in overleg met uw collega's en interne begeleider die schaal en tabel kiezen die uw voorkeur heeft.

Nadat u de uitslag van de kinderen van uw groep hebt bepaald, neemt u de normtabel van uw keuze voor oktober van groep 2 voor u. We geven twee voorbeelden. Het eerste voorbeeld heeft betrekking op Tabel 8.1 met de oude Cito-schaal. U ziet drie kolommen met het niveau, de score in aantal goed en de grootte van de groep in vijf rijen verdeeld. Een van uw kinderen heeft in oktober een uitslag of score van 14 behaald. U zoekt nu in Tabel 8.1 de score 14 op. Uit deze tabel blijkt dat deze score correspondeert met niveau D op de oude Cito-schaal. U weet nu dat dit kind een prestatie heeft geleverd waar ten minste 10 procent van de kinderen uit de normgroep (de kinderen die de toets eerder hebben gemaakt) onder blijft, terwijl minstens 75 procent van

de jaargroepgenoten deze prestatie overtreft. Niveau D geeft dus een zwakke prestatie aan, een prestatie die er op wijst dat het betreffende kind extra hulp in fonemische synthese nodig heeft. Het tweede voorbeeld heeft betrekking op Tabel 8.3 met de zeven puntsschaal. Een van uw kinderen heeft in oktober een score van 19 behaald. Uit deze tabel blijkt dat deze score correspondeert met niveau 4 op de zeven puntsschaal. U weet nu dat dit kind een prestatie heeft geleverd waar ten minste 40 procent van de kinderen uit de normgroep onder blijft, terwijl minstens 40 procent van de jaargroepgenoten deze prestatie overtreft. Niveau 4 geeft dus een gemiddelde prestatie, een prestatie die gemiddeld door de kinderen van de normgroep werd geleverd.

Het is verstandig om voor fonemische synthese niet alleen het niveau van de individuele kinderen vast te stellen, maar ook het niveau van de groep als geheel. U kunt dan het beste nog een kolom aan de tabel van uw keuze toevoegen met als titel 'Aantal leerlingen en percentage'. Bij elk niveau noteert u het aantal leerlingen evenals het percentage. Als u Tabel 8.3 voor de individuele kinderen hebt gebruikt en het aantal en percentage van de kinderen bij elk niveau hebt ingevuld, dan kunt u de percentages van de normgroep (derde kolom) vergelijken met de percentages van uw eigen groep (vierde kolom). Als bijvoorbeeld blijkt dat 15 procent van de kinderen van uw groep in niveau 1 terecht komt en 20 procent in niveau 2, dan is er iets aan de hand met de ontwikkeling van het fonemisch bewustzijn van de kinderen en waarschijnlijk ook met het onderwijs in dat bewustzijn aan deze kinderen.

U moet dan meer tijd besteden aan de ontwikkeling van fonemische synthese door de kinderen vaker voor te doen hoe klanken van eenvoudige woorden uiteengelegd en weer samengevoegd kunnen worden. Waarschijnlijk moet u ook meer instructie, oefening en herhaling geven in het samenvoegen van de klanken van eenvoudige woorden in combinatie met letters. Uiteindelijk kunt u voor uzelf en in overleg met uw collega's en interne begeleider het beste nagaan hoe u het onderwijs in fonemische synthese kunt verbeteren. Er zijn momenteel verschillende (computer) programma's op de markt die u hierbij kunnen helpen. Voor meer informatie verwijzen we u naar paragraaf 8.5.

Bij toepassing van de normtabellen dient u rekening te houden met de grootte van de fout die u gemiddeld bij een meting met welke toets dan ook kunt verwachten (de standaardmeetfout). Als u deze standaardmeetfout meeneemt, voorkomt u dat u te veel betekenis hecht aan kleine verschillen tussen de scores van individuele kinderen. De standaardmeetfout van de Synthesetoets 1 in oktober van groep 2 bedraagt 1.45.

Een voorbeeld: een kind uit uw groep behaalt in oktober een score van 18 op de Synthesetoets 1. U houdt er rekening mee dat in deze score mogelijk een meetfout ligt besloten. Deze fout bedraagt 1.45. Uitgaande van deze fout kunt u een schatting maken van de echte score, dat wil zeggen van de score die het kind behaald zou hebben als de toets volledig betrouwbaar was. Met een kans van twee op drie kunt u aannemen dat de echte score van het kind zal liggen tussen $18-1.45$ en $18+1.45$ ofwel tussen 17 en 19. Bij toepassing van de nieuwe Cito-schaal in Tabel 8.2 betekent dit dat het mogelijk is dat de prestatie van het kind niet tot niveau IV behoort, maar tot niveau III.

Hieronder vindt u de normtabellen voor de Synthesetoets 1 volgens de drie besproken schalen. De normtabellen zijn gebaseerd op toetsafnames bij 540 kinderen in oktober van groep 2.

Tabel 8.1 Normen Synthesetoets 1 voor oktober groep 2 volgens de oude Cito-schaal. N=540

Niveau	Score in aantal goed	Grootte van de groep
A	20	25%
B	20	25%
C	18-19	25%
D	12-17	15%
E	0-11	10%

Tabel 8.2 Normen Synthesetoets 1 voor oktober groep 2 volgens de nieuwe Cito-schaal. N=762

Niveau	Score in aantal goed	Grootte van de groep
I	20	20%
II	20	20%
III	19	20%
IV	16-18	20%
V	0-15	20%

Tabel 8.3 Normen Synthesetoets 1 voor oktober groep 2 volgens de zeven puntsschaal. N=762

Niveau	Score in aantal goed	Grootte van de groep
1	0-12	11%
2	13-16	12%
3	17-18	17%
4	19	20%
5	20	17%
6	20	12%
7	20	11%

Uit de bovenstaande tabellen blijkt dat de Synthesetoets 1 gemakkelijk is. In totaal behaalt 45% van de kinderen de maximale score van 32. Dat is de reden dat er in de tabellen geen verschil bestaat tussen de hogere niveaus.

8.5 Praktische betekenis

Zoals in hoofdstuk 1 wordt beschreven, zijn er twee vaardigheden die een belangrijke rol spelen bij het leren lezen in de eerste vier of vijf maanden van groep 3, te weten fonologisch bewustzijn en benoemsnelheid. Deze vaardigheden hebben we eerder voorlopers en voorspellers genoemd. Ze maken in groep 2 een sterke ontwikkeling door en zorgen er samen voor dat het proces van het leren lezen in groep 3 met succes kan verlopen. Omdat deze vaardigheden de belangrijkste voorwaarden en voorspellers van de elementaire leeshandeling zijn, is het van groot belang om in groep 2 na te gaan of de betreffende vaardigheden zich goed ontwikkelen. In oktober van groep 2 kan de ontwikkeling van het fonologisch bewustzijn worden vastgesteld met behulp van de Analysetoets en Synthesetoets 1. In april van groep 2 kan de benoemsnelheid worden gemeten

met behulp van de toets Benoemsnelijkheid Cijfers en Letters, terwijl in mei de Analysetoets opnieuw bij de zwakke leerlingen kan worden afgenomen evenals de Synthesetoets 2.

Uit het bovenstaande blijkt hoe belangrijk het is om in oktober de Synthesetoets 1 af te nemen. Deze toets meet een belangrijk aspect van het fonologisch bewustzijn, namelijk het samenvoegen van afzonderlijke klanken tot een woord. Met deze toets kan zonder veel moeite worden vastgesteld welke kinderen goed of zwak zijn in fonemische synthese. Het zal duidelijk zijn dat de toets vooral bedoeld is om die kinderen op te sporen die zwak in fonemische synthese zijn. Zij dienen de volgende maanden extra aandacht en hulp te krijgen in onder andere het samenvoegen van afzonderlijke klanken tot woorden. Dat is mogelijk door met de betreffende kinderen individueel of in kleine groepen allerlei spelletjes te doen, waarin het samenvoegen van klanken tot woorden centraal staat. Het zal duidelijk zijn dat deze spelletjes in zinvolle contexten moeten plaatsvinden en dat het louter oefenen in het samenvoegen van klanken niet erg zinvol is. Uit onderzoek is bekend dat kinderen graag met klanken spelen en het leuk vinden om met klanken woorden te maken. Het is ook bekend dat kinderen die in groep 2 moeite met deze vaardigheid hebben, met succes geholpen kunnen worden. Dat succes wordt vooral behaald als het samenvoegen van afzonderlijke klanken tot woorden in combinatie met letters geoefend wordt. De letters geven namelijk steun bij het onthouden van en spelen met klanken. Voorwaarde is wel dat er gedurende een bepaalde tijd gericht en intensief aandacht aan de betreffende vaardigheid wordt besteed. Door in oktober de Synthesetoets 1 af te nemen en in mei de Synthesetoets 2, kan de leerkracht nagaan in hoeverre de zwakke leerlingen vooruit zijn gegaan. Een vooruitgang van niveau 1 of 2 op de zeven puntsschaal in oktober naar niveau 4 of 5 in mei is heel positief. Kinderen die veel problemen met fonemische synthese houden, komen in aanmerking voor preventieve logopedie.

Raadpleeg voor meer informatie het boek *Protocol Leesproblemen en Dyslexie* (Wentink & Verhoeven, 2003), het boek *Werken aan taalbewustzijn. Prototype voor het stimuleren van fonologisch bewustzijn in betekenisvolle contexten* (Van Kleef & Tomesen, 2002) van het Expertisecentrum Nederlands en het boek *Fonemisch bewustzijn. Werkmap voor leerkrachten van groep 1 en 2 van de basisschool* (Förrer, Huijbregts & Wiltink, 2008).